

Výskyt a šíření HIV/AIDS v ČR v roce 2024

The prevalence and spread of HIV/AIDS in the Czech Republic in 2024

Marek Malý, Vratislav Němeček, Hana Zákoucká

Souhrn • Summary

Česká republika zůstává zemí s nízkou úrovní infekce HIV/AIDS v rámci Evropy. V roce 2024 zde bylo na základě 1,8 mil. provedených vyšetření nově zjištěno 269 případů infekce HIV, z toho 157 u občanů české národnosti a 112 (41,6 %) cizinců s dlouhodobým či trvalým pobytem. V relativním vyjádření představuje uvedený počet výskyt 2,47 případu na 100 000 obyvatel. Pětina nových pacientů (58, tj. 21,6 %) o své HIV pozitivitě již věděla; jejich diagnóza byla stanovena dříve v zahraničí. Počty a struktura nově evidovaných případů jsou ovlivněny válečným konfliktem na Ukrajině. Onemocnění AIDS bylo nově diagnostikováno u 40 HIV pozitivních osob, u 87,5 % z nich byla diagnóza AIDS stanovena bezprostředně po záchytu HIV.

Za celou dobu sledování až do konce roku 2024 bylo v ČR registrováno celkem 4888 HIV pozitivních případů, u 926 (18,9 %) z nich se rozvinulo onemocnění AIDS. Z nemocných s AIDS zemřelo 414 osob (44,6 %), dalších 240 osob s infekcí HIV zemřelo z jiné příčiny ve stádiu asymptomatickém či symptomatickém non-AIDS.

Hlavním zdrojem infekce HIV v ČR je stále sexuální přenos, zejména mezi muži majícími sex s muži. V roce 2024 bylo nově zjištěno 155 HIV pozitivních mužů majících sex s muži (57,6 % nových případů), sedm z nich bylo zároveň injekčními uživateli drog. Heterosexuální přenos infekce HIV byl zaznamenán u 90 osob (33,5 %) a přenos prostřednictvím injekčního užívání drog u 6 (2,2 %) osob. Nově zjištěných žen bylo 39 (14,5 %).

Kromě základní sledované skupiny občanů ČR a cizinců s dlouhodobým či trvalým pobytem bylo v roce 2024 nově evidováno 129 HIV pozitivních uprchlíků z Ukrajiny, z nichž 58,9 % vědělo o své HIV pozitivitě a již dříve se léčilo. Celkový počet případů u občanů české národnosti, rezidentů a uprchlíků v roce 2024 tudíž byl 398, což představuje 3,66 případu na 100 000 obyvatel.

The Czech Republic remains a country with a low level of HIV/AIDS infection within Europe. In 2024, based on 1.8 million tests performed, 269 new cases of HIV infection were detected, of which 157 were Czech citizens and 112 (41.6%) were foreigners with long-term or permanent residence. In relative terms, this represents 2.47 cases per 100,000 population. One-fifth of new patients (58, i.e. 21.6%) were already aware of their HIV status; their diagnosis had been made earlier abroad. The numbers and structure of newly registered cases are influenced by the war in Ukraine. AIDS was newly diagnosed in 40 HIV-positive individuals, 87.5% of whom were diagnosed with AIDS immediately after HIV detection.

During the entire monitoring period until the end of 2024, a total of 4,888 HIV-positive cases were registered in the Czech Republic, with 926 (18.9%) of them developing AIDS. Of those with AIDS, 414 (44.6%) died, while another 240 people with HIV infection died from other causes in the asymptomatic or symptomatic non-AIDS stage.

The main source of HIV infection in the Czech Republic continues to be sexual transmission, particularly among men who have sex with men. In 2024, 155 new HIV-positive men who have sex with men were identified (57.6% of new cases), seven of whom were also injecting drug users. Heterosexual transmission of HIV was recorded in 90 people (33.5%) and transmission through injecting drug use in 6 (2.2%) people. There were 39 newly diagnosed women (14.5%).

In addition to the basic monitored group of Czech citizens and foreigners with long-term or permanent residence, 129 HIV-positive refugees from Ukraine were newly registered in 2024, of whom 58.9% were aware of their HIV status and had previously been treated. The total number of cases among Czech citizens, residents, and refugees in 2024 was therefore 398, representing 3.66 cases per 100,000 population.

Zprávy CEM (SZÚ, Praha) 2025; 34(9): 285–302

Klíčová slova: HIV, AIDS, surveillance, pohlavně přenosné nákazy

Keywords: HIV, AIDS, surveillance, sexually transmitted diseases

V České republice jsou v rámci systému surveillance HIV/AIDS dlouhodobě sledovány údaje o občanech české národnosti a rezidentech (tj. osobách jiné než české národnosti, které mají v ČR dlouhodobý pobyt na základě víz nad 90 dní či povolení k trvalému pobytu). Od roku 2022 přibýly údaje o uprchlících z Ukrajiny, které jsou sledovány odděleně. Počty a struktura nově evidovaných případů byly v posledních letech ovlivněny nejdříve pandemií covid-19 (především v roce 2020 v souvislosti s uzavřením hranic, méně v roce 2021) a poté ještě výrazněji válečným konfliktem na Ukrajině (nejvýrazněji v roce 2022, méně ale stále podstatně i v letech 2023 a 2024). V důsledku těchto událostí se kromě uprchlíků do zdravotní péče v ČR kvůli zajištění kontinuity léčby HIV infekce nově přihlásili rezidenti, kteří vědí o své HIV pozitivitě, pobývají zde dlouhodobě, ale léčili se dosud v zahraničí. Byly ale diagnostikovány i desítky uprchlíků i rezidentů (zejména Ukrajinců) ročně, kteří dosud o své HIV pozitivitě nevěděli.

V roce 2024 bylo v České republice v rámci systému surveillance celkově provedeno a ohlášeno 1,8 mil. vyšetření na přítomnost infekce HIV. Od roku 2016 počet vyšetření rostl, v posledních třech letech byl zhruba na stejné úrovni (graf 1).

V Národní referenční laboratoři pro HIV/AIDS bylo v roce 2024 nově evidováno 269 případů infekce HIV

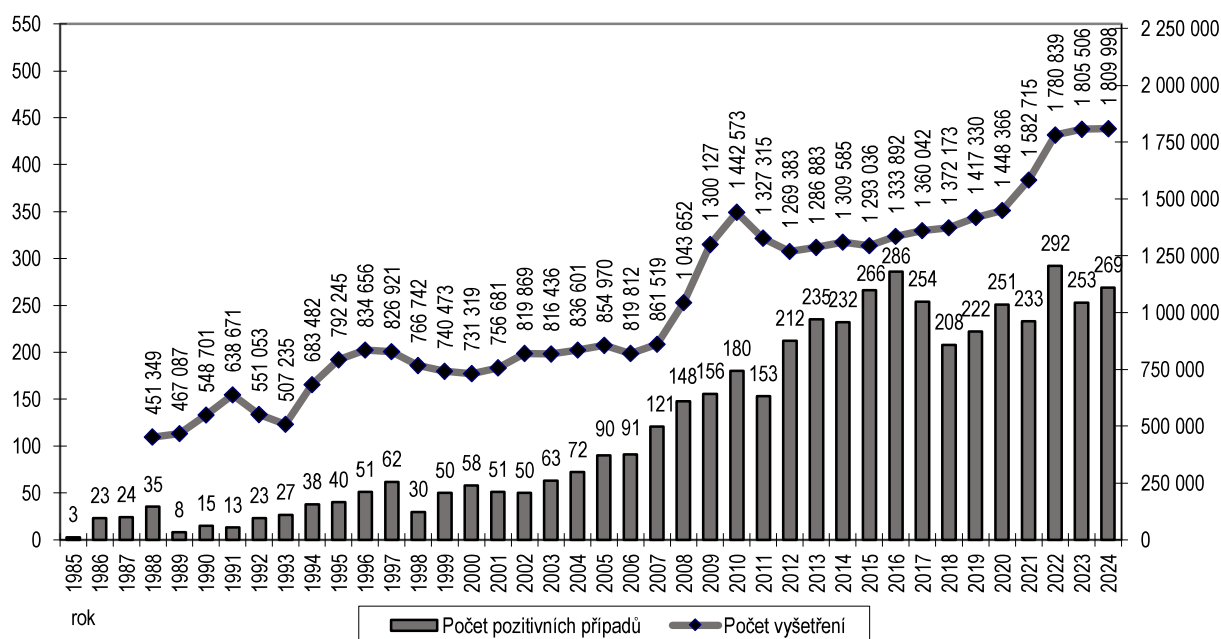
u občanů České republiky a rezidentů, což v relativním vyjádření představuje 2,47 případu na 100 000 obyvatel. Mezi nově zjištěnými případy bylo 230 mužů a 39 (14,5 %) žen. Poměr počtu mužů a žen činil 5,9:1. Počty nově diagnostikovaných případů od roku 2003 setrvale stoupaly z úrovně kolem 50 případů ročně a dosáhly hodnoty 286 v roce 2016. Poté nejprve v následujících dvou letech výrazně klesly na 208 v roce 2018, ale pak opět rostly až na 292 v roce 2022, což je nejvyšší počet za celou dobu sledování. Po poklesu na 253 případů v roce 2023 se v roce 2024 počet případů opět mírně zvýšil (graf 1).

Podrobný rozklad počtu vyšetření a pozitivních případů podle důvodu vyšetření a způsobu přenosu HIV infekce za rok 2024 uvádí tabulka 1. Dosud se 10 z 269 nových HIV pozitivních nedostavilo do žádného HIV centra, a nejsou tudíž v ČR sledováni a léčeni.

Mezi novými případy HIV bylo 157 českých občanů a 112 (41,6 %) rezidentů. Po dvou letech s nadpolovičním podílem rezidentů zastoupení rezidentů kleslo, ale stále zůstává poměrně vysoké. Výrazná část rezidentů pochází z Ukrajiny (41, tj. 36,6 %), dále jsou ze Slovenska (10), z Moldavska (7), Ruska (5), Polska (4) a v počtech 1–3 osob z dalších 30 zemí.

Pětina nových pacientů (58, tj. 21,6 %) o své HIV pozitivitě již věděla (jejich diagnóza byla stanovena dříve v zahraničí) a byla (až na dva případy) léčena antiretrovirovou léčbou. V této podskupině bylo 46 rezidentů a 12 Čechů dlouhodobě pobývajících v zahraničí. Pokud se omezíme pouze na prvozáchyty, tj. skutečně nově zjištěné případy, dostáváme z hlediska trendů až do roku 2016 podobný obrázek jako u celkových dat, jen na poněkud nižších úrovních (graf 2). Po maximu z roku 2016 (251 případů) a poklesu

Graf 1: Počet vyšetření a počet HIV+ v České republice v jednotlivých letech (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 10. 1985–31. 12. 2024

**Tabulka 1: Nové případy infekce HIV a onemocnění AIDS v České republice (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem).
Údaje za rok 2024**

Důvod vyšetření	celkem vyšetřeno	nové případy		způsob přenosu u HIV+								
		HIV+	AIDS	HO	ID	IH	HF	TR	HT	MD	NO	NE
OSOBY VE ZVÝŠENÉM RIZIKU HIV	8 488	8	0	1	2	0	0	0	4	0	0	1
Hemofilici	117	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Příjemci krve a krevních přípravků	23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Homo/bisexuálové	91	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Injekční uživatelé drog	2 132	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Osoby často v zahraničí	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Promiskuitní osoby	2 026	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Osoby provozující prostituci	2 154	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nápravná zařízení	1 945	7	0	0	2	0	0	0	4	0	0	1
KONTAKTY POZITIVNÍCH PŘÍPADŮ	211	16	0	9	0	1	0	0	5	1	0	0
Homosexuální	44	10	0	9	0	1	0	0	0	0	0	0
Heterosexuální	83	5	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0
Rodinné	12	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Jiné	72	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
KLINICKÉ PŘÍPADY	137 068	97	33	52	3	1	0	0	33	0	0	8
Dermatovenerologičtí pacienti	11 048	23	0	16	1	0	0	0	5	0	0	1
Psychiatři pacienti	1 583	3	0	2	0	0	0	0	1	0	0	0
Dialyzovaní pacienti	5 884	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TBC pacienti	269	6	6	0	0	0	0	0	5	0	0	1
Pacienti s nádorovým onemocněním	5 587	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Různé klinické diagnózy	112 697	65	27	34	2	1	0	0	22	0	0	6
PREVENTIVNÍ VYŠETŘENÍ	76178	17	0	6	0	2	0	0	9	0	0	0
Zdravotničtí pracovníci	4 332	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostatní prevence	45 502	10	0	4	0	2	0	0	4	0	0	0
Předoperační vyšetření	25 952	7	0	2	0	0	0	0	5	0	0	0
Epidemiologická surveillance	392	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VYŠETŘENÍ NA VLASTNÍ ŽÁDOST	19 805	120	6	78	1	3	0	0	31	0	1	6
Pod jménem	8 560	86	6	52	1	1	0	0	26	0	1	5
Anonymní	11 245	34	0	26	0	2	0	0	5	0	0	1
VYŠETŘENÍ PRO MEZINÁRODNÍ CERTIFIKÁT	647	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DÁRCI KRVE, BUNĚK, TKÁNÍ A ORGÁNŮ	1 485 033	8	0	2	0	0	0	0	5	0	0	1
Dárci krve	1 473 752	8	0	2	0	0	0	0	5	0	0	1
z toho dárci krve - primodárci	76 398	4	0	1	0	0	0	0	2	0	0	1
Dárci buněk, tkání a orgánů	11 281	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TĚHOTNÉ ŽENY	81530	3	1	0	0	0	0	0	3	0	0	0
RŮZNÉ MATERIÁLY	1038	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CELKEM	1 809 998	269	40	148	6	7	0	0	90	1	1	16

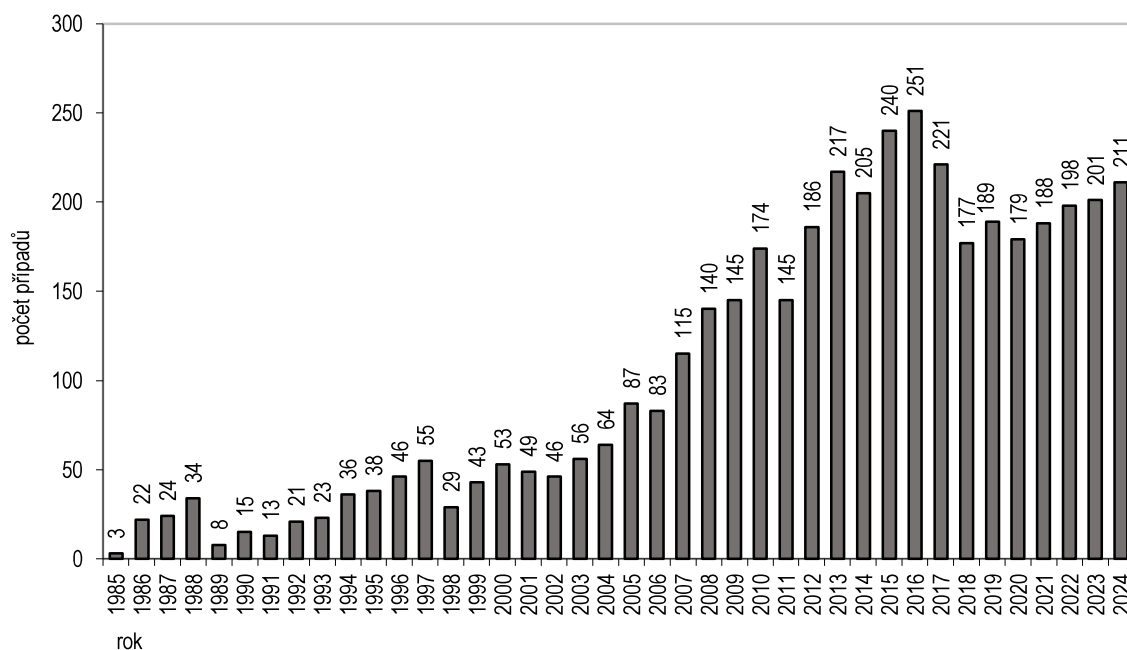
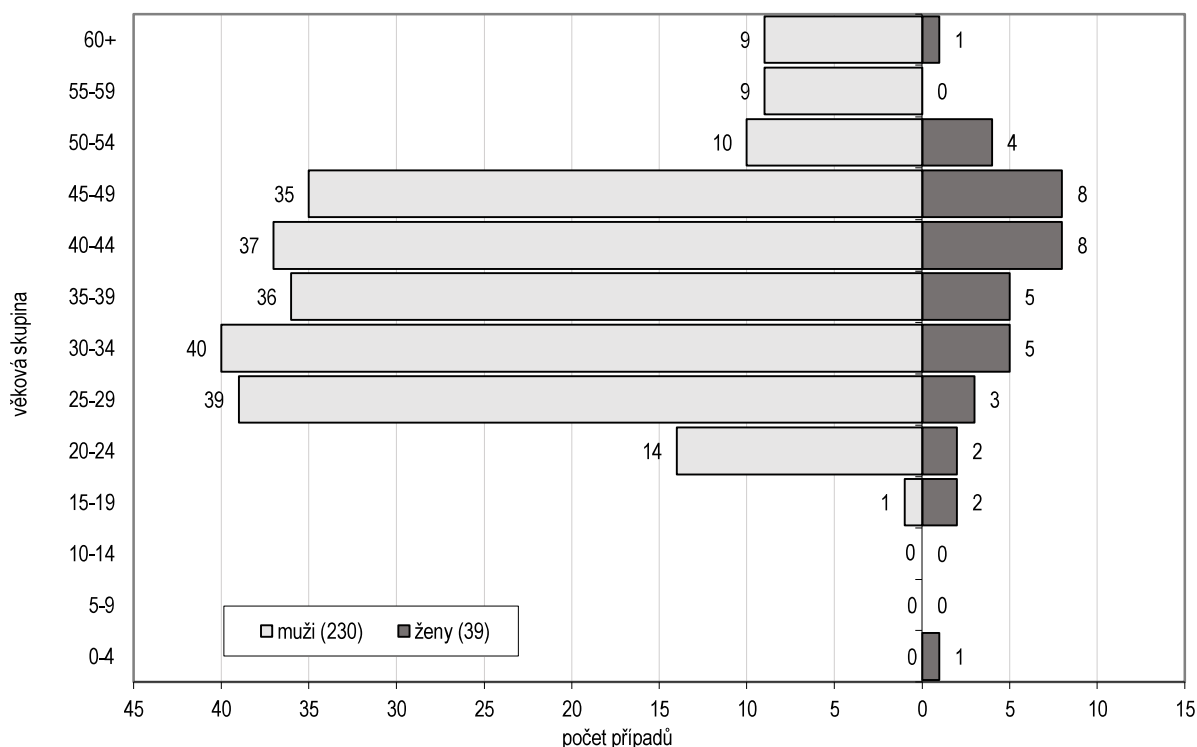
Způsob přenosu: HO - homosexuální / bisexuální
TR - příjemci krve a krevních přípravků
NO - nozokomiální

ID - injekční uživatelé drog
HF - hemofilici
HT - heterosexuální

IH - injekční uživatelé drog + homo/bisex.
MD - z matky na dítě
NE - nezjištěný / jiný

v letech 2017–2020 dochází od roku 2021 k postupnému mírnému nárůstu až 211 případů v roce 2024. Necelá třetina z 211 nových případů HIV z roku 2024 (65, tj. 30,8 %)

uvádí, že byla v minulosti jednou či opakovaně testována na přítomnost anti-HIV protilátek s negativním výsledkem. Přitom 9 z nich mělo poslední negativní test až v roce 2024,

Graf 2: Nové případy infekce HIV v České republice bez osob dříve diagnostikovaných v zahraničí (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 10. 1985–31. 12. 2024**Graf 3: Věk HIV+ osob v době stanovení diagnózy v České republice (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Kumulativní údaje za rok 2024**

23 v roce 2023 a 11 v roce 2022, tedy v relativně krátké době před infekcí. Mezi 211 novými případy bylo 180 mužů a 31 (14,7 %) žen, průměrný věk byl 38,9 roku. Infekce HIV byla přenesena homosexuálním stykem u 58,3 % případů, heterosexuálním stykem u 32,2 %, injekčním užíváním drog u 2,4 % osob, z matky na dítě u 0,5 % osob a u 6,6 % nových případů zůstal způsob přenosu neobjasněn.

V celé skupině 269 případů nově evidovaných v roce 2024 byl průměrný věk mužů 38,9 roku a žen 38,8 roku. Muži byli ve věkovém rozpětí od 18 do 75 let, ženy od 2 do 68 let. Nejvíce případů bylo ve věku 25–49 let, jednotlivé pětileté kategorie uvnitř tohoto rozmezí byly zastoupeny téměř rovnoměrně 41–45 případy. Podrobnější pohled na věkové rozložení nových případů poskytuje **graf 3**.

Tabulka 2: Rozložení nových případů HIV v České republice podle způsobu přenosu a pohlaví (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za rok 2024

Způsob přenosu	muži		ženy		celkem	
homosexuální/bisexuální	148	55,0 %	0	0,0 %	148	55,0 %
heterosexuální	55	20,4 %	35	13,0 %	90	33,5 %
injekční užívání drog (IUD)	5	1,9 %	1	0,4 %	6	2,2 %
homosexuální/bisexuální+IUD	7	2,6 %	0	0,0 %	7	2,6 %
z matky na dítě	0	0,0 %	1	0,4 %	1	0,4 %
nozokomiální	1	0,4 %	0	0,0 %	1	0,4 %
nezjištěný/neznámý	14	5,2 %	2	0,7 %	16	5,9 %
celkem	230	85,5 %	39	14,5 %	269	100,0 %

Procenta v tabulce vyjadřují podíl dané kategorie z celkového počtu případů

Tabulka 3: Nové případy infekce HIV v České republice podle regionu (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za rok 2024

Kraj	abs. počet	rel. na 100 000 obyvatel
Hlavní město Praha	84	6,05
Středočeský kraj	36	2,47
Jihočeský kraj	8	1,22
Plzeňský kraj	14	2,29
Karlovarský kraj	5	1,70
Ústecký kraj	19	2,35
Liberecký kraj	10	2,23
Královéhradecký kraj	10	1,80
Pardubický kraj	7	1,32
Kraj Vysočina	8	1,55
Jihomoravský kraj	37	3,02
Olomoucký kraj	9	1,43
Zlínský kraj	7	1,21
Moravskoslezský kraj	15	1,27
CELKEM ČR	269	2,47

Rozložení nově zachycených případů infekce HIV podle pravděpodobného **způsobu přenosu** a pohlaví uvádí **tabulka 2**. Stejně jako v předchozích letech byl i v roce 2024 dominantním způsobem přenosu přenos sexuální cestou a v rámci něj sex mezi muži. Muži mající sex s muži (148 mužů) tvoří 55,0 % nových případů. Rovněž u 7 mužů v kombinované kategorii mužů majících sex s muži a užívajících injekčně drogy se s výjimkou jednoho jeví jako pravděpodobnější přenos sexuální cestou. Celkem se tedy jedná o 154 mužů majících sex s muži (57,2 % ze všech nových případů). Devatenáct z nich uvádí styk s muži i ženami. Heterosexuální přenos byl zjištěn u 55 mužů a 35 žen, což dohromady činí 33,5 % případů. Přenos při injekčním užívání drog byl zaznamenán u 5 mužů a 1 ženy, což dohromady představuje 2,2 % z nově identifikovaných případů. Kromě toho má dalších 15 pacientů uvedeno injekční užívání drog v anamnéze, ale k přenosu infekce u nich spíše došlo

sexuální cestou. V jednom případě došlo k vertikálnímu přenosu z matky na dítě, matka je Češka, otec je rezident. Dále byl zaznamenán jeden případ nozokomiálního přenosu u rezidenta s dlouhodobým pobytem v ČR, k jehož nákaze došlo mimo území ČR. Způsob přenosu zůstal neobjasněný u 16 pacientů.

Geografické rozložení případů HIV infekce nově zjištěných v roce 2024 podle kraje obvyklého bydliště (trvalého či přechodného) v době první laboratorní diagnózy uvádí **tabulka 3**. Nejvyšší výskyt je v hlavním městě Praze s 31,2 % případů a relativním počtem 6,1 na 100000 obyvatel. S odstupem následuje v relativních počtech kraj Jihomoravský a dále Středočeský, Ústecký, Plzeňský a Liberecký.

V roce 2024 bylo nově diagnostikováno 40 případů onemocnění **AIDS**. Mezi nimi bylo 35 mužů a 5 (12,5 %) žen, resp. 21 občanů ČR a 19 (47,5 %) rezidentů. Výraznou většinu nových případů AIDS (35, tj. 87,5 %, z toho 19 rezidentů) tvoří pacienti, u nichž byla diagnóza AIDS stanovena bezprostředně po zjištění onemocnění HIV. U nových případů AIDS byly nejčastěji zastoupeny diagnózy pneumocystové pneumonie (19x), syndromu chátřání (15x) a tuberkulózy (10x). Více než jedno indikativní onemocnění mělo 16 pacientů.

V roce 2024 **zemřelo ve stadiu AIDS** 14 nemocných (z toho 11 mužů) ve věkovém rozmezí 34–82 let a v průměrném věku 50,8 let; u tří z nich nebylo onemocnění AIDS bezprostřední příčinou úmrtí. Dalších 20 HIV pozitivních (z toho 15 mužů) ve věku 29–69 let (průměr 54,5 roku) **zemřelo** z jiné příčiny (zhoubný novotvar, sebevražda, onemocnění oběhové soustavy, onemocnění dýchací soustavy aj.) ve stadiu asymptomatickém či symptomatickém non-AIDS. Devět z 34 zemřelých bylo poprvé diagnostikováno jako HIV pozitivní až v roce 2024.

Kumulativně bylo v ČR za celé dosavadní období sledování 1. 10. 1985 – 31. 12. 2024 zjištěno 4888 případů HIV positivity u občanů ČR (3362; 68,8 %) a rezidentů (1526; 31,2 %), z toho bylo 4173 (85,4 %) mužů a 715 (14,6 %) žen. Zastoupení mužů a žen v jednotlivých letech popisuje **tabulka 4**.

Tabulka 4: Počty nových případů HIV a AIDS v České republice v jednotlivých letech podle pohlaví (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 10. 1985–31. 12. 2024

Rok	HIV+			AIDS		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
1985	3	0	3	0	0	0
1986	22	1	23	0	1	1
1987	23	1	24	2	0	2
1988	33	2	35	6	0	6
1989	6	2	8	7	0	7
1990	14	1	15	5	0	5
1991	12	1	13	2	0	2
1992	19	4	23	9	0	9
1993	18	9	27	12	4	16
1994	30	8	38	10	2	12
1995	26	14	40	13	0	13
1996	41	10	51	19	1	20
1997	48	14	62	18	2	20
1998	23	7	30	7	1	8
1999	34	16	50	14	2	16
2000	44	14	58	13	2	15
2001	42	9	51	6	2	8
2002	39	11	50	7	1	8
2003	49	14	63	8	1	9
2004	55	17	72	11	2	13
2005	70	20	90	9	5	14
2006	71	20	91	13	5	18
2007	97	24	121	23	5	28
2008	121	27	148	25	7	32
2009	130	26	156	18	6	24
2010	159	21	180	21	7	28
2011	139	14	153	20	9	29
2012	185	27	212	28	8	36
2013	211	24	235	27	6	33
2014	209	23	232	23	9	32
2015	248	18	266	30	8	38
2016	262	24	286	40	6	46
2017	230	24	254	45	10	55
2018	186	22	208	35	4	39
2019	192	30	222	27	11	38
2020	203	48	251	37	8	45
2021	200	33	233	45	10	55
2022	237	55	292	43	7	50
2023	212	41	253	45	11	56
2024	230	39	269	35	5	40
Celkem	4173	715	4888	758	168	926

Tabulka 5: HIV pozitivní případy v České republice podle pohlaví a věku (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Kumulativní údaje za období 1. 10. 1985–31. 12. 2024

Věková skupina	věk při první diagnóze HIV+			věk při první diagnóze AIDS			věk HIV+ osob při úmrtí (všechna stadia)		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
0–4	4	6	10	0	1	1	0	0	0
5–9	3	1	4	0	0	0	1	0	1
10–14	7	2	9	1	0	1	0	0	0
15–19	70	33	103	4	1	5	1	0	1
20–24	497	110	607	24	7	31	13	2	15
25–29	821	122	943	79	20	99	41	4	45
30–34	826	137	963	131	34	165	76	21	97
35–39	701	85	786	149	18	167	75	15	90
40–44	519	83	602	121	33	154	84	21	105
45–49	353	50	403	97	20	117	72	16	88
50–54	171	45	216	54	12	66	57	8	65
55–59	112	30	142	54	12	66	41	8	49
60+	89	11	100	44	10	54	86	12	98
Celkem	4 173	715	4 888	758	168	926	547	107	654

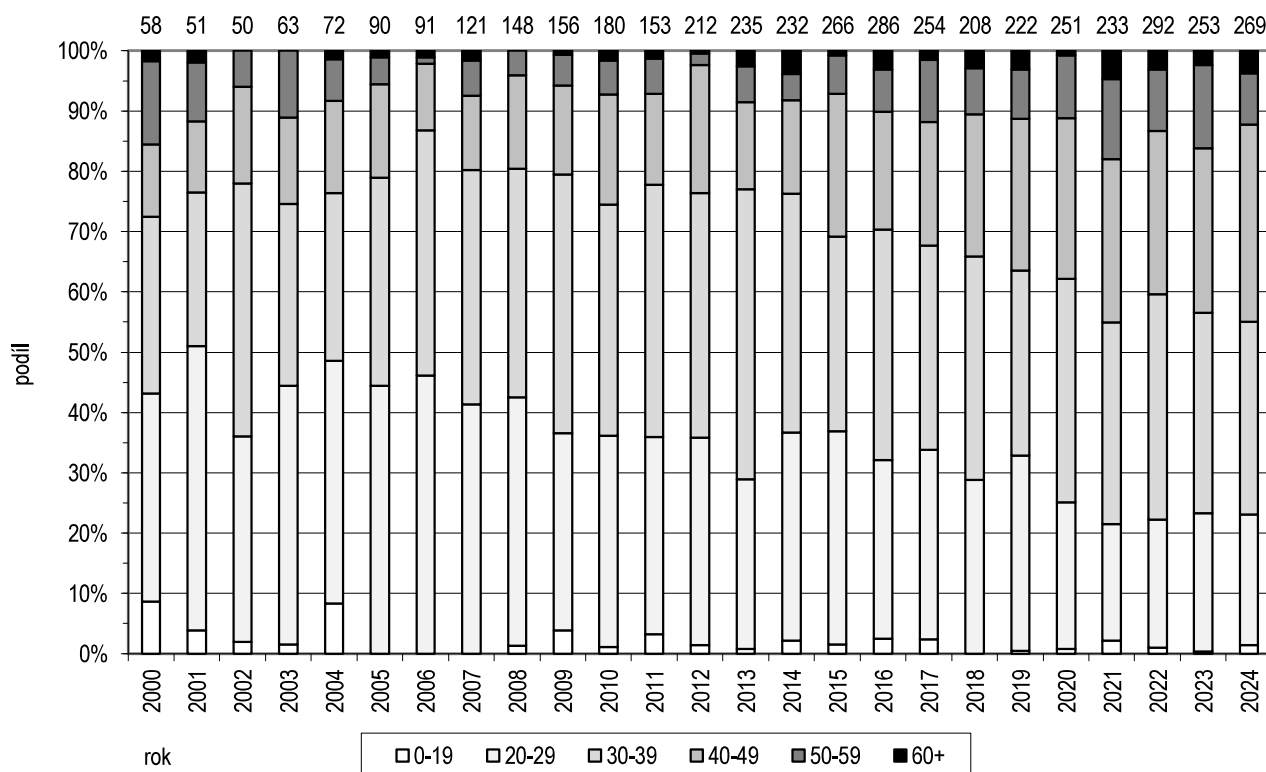
Věkové rozložení při diagnóze HIV v ČR je uvedeno v **tabulce 5**. Průměrný věk nových případů se v letech 2001–2012 pohyboval zhruba na úrovni 34 let u mužů a 30 let u žen, v letech 2013–2017 se rozdíl mezi pohlavími výrazně zmenšily a průměrný věk byl kolem 35 let, poté se dále zvyšoval, rychleji u žen než u mužů, a v posledních pěti letech dosáhl v průměru u mužů 38 let a u žen 40,5 roku. V **grafu 4** je vidět, jak se v průběhu let zvyšuje zastoupení vyšších věkových kategorií.

Kumulativní údaje ukazují, že **rezidenti** nejčastěji pocházejí z Ukrajiny (482 osob, tj. 31,2 % všech rezidentů) a ze Slovenska (268 osob, 18,2 %). Dalšími více zastoupenými zeměmi jsou Rusko (97), Polsko (70), Vietnam (66), Moldavsko (38), Rumunsko (29).

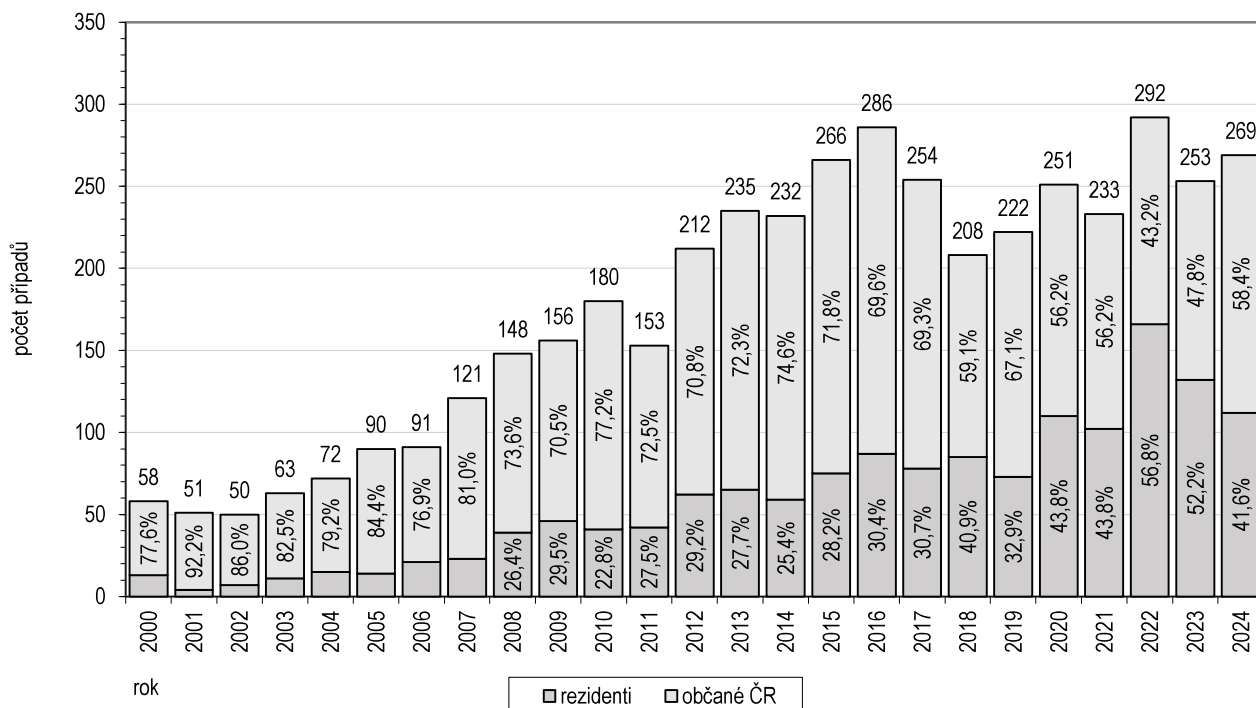
Podíl rezidentů mezi novými případy se od roku 2000 setrvale zvyšoval (**graf 5**) z hodnot kolem 20 % na počátku tisíciletí přes hodnoty kolem 30 % v období 2009–2019 až hodnotám přes 40 % v letech 2020 a 2021 a přes 50 % v letech 2022 a 2023. V roce 2024 došlo k poklesu na hodnotu nad 40 % srovnatelnou s roky 2020–2021. Mezi 622 rezidenty diagnostikovanými v posledních 5 letech dominují Ukrajinci (284) a s odstupem následují Slováci (58), Rusové (32), Moldavané (22) a Poláci (20).

Relativní výskyt případů v jednotlivých **krajích** v období posledních deseti let 2015–2024 v přepočtu na 100 000 obyvatel a jeden rok charakterizuje **graf 6**. Případy jsou zařazovány do krajů podle obvyklého místa bydliště v době první diagnózy HIV, zařazení tudíž nemusí

Graf 4: Věková struktura nových případů HIV v České republice v jednotlivých letech (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Relativní zastoupení v období 1. 1. 2000–31. 12. 2024

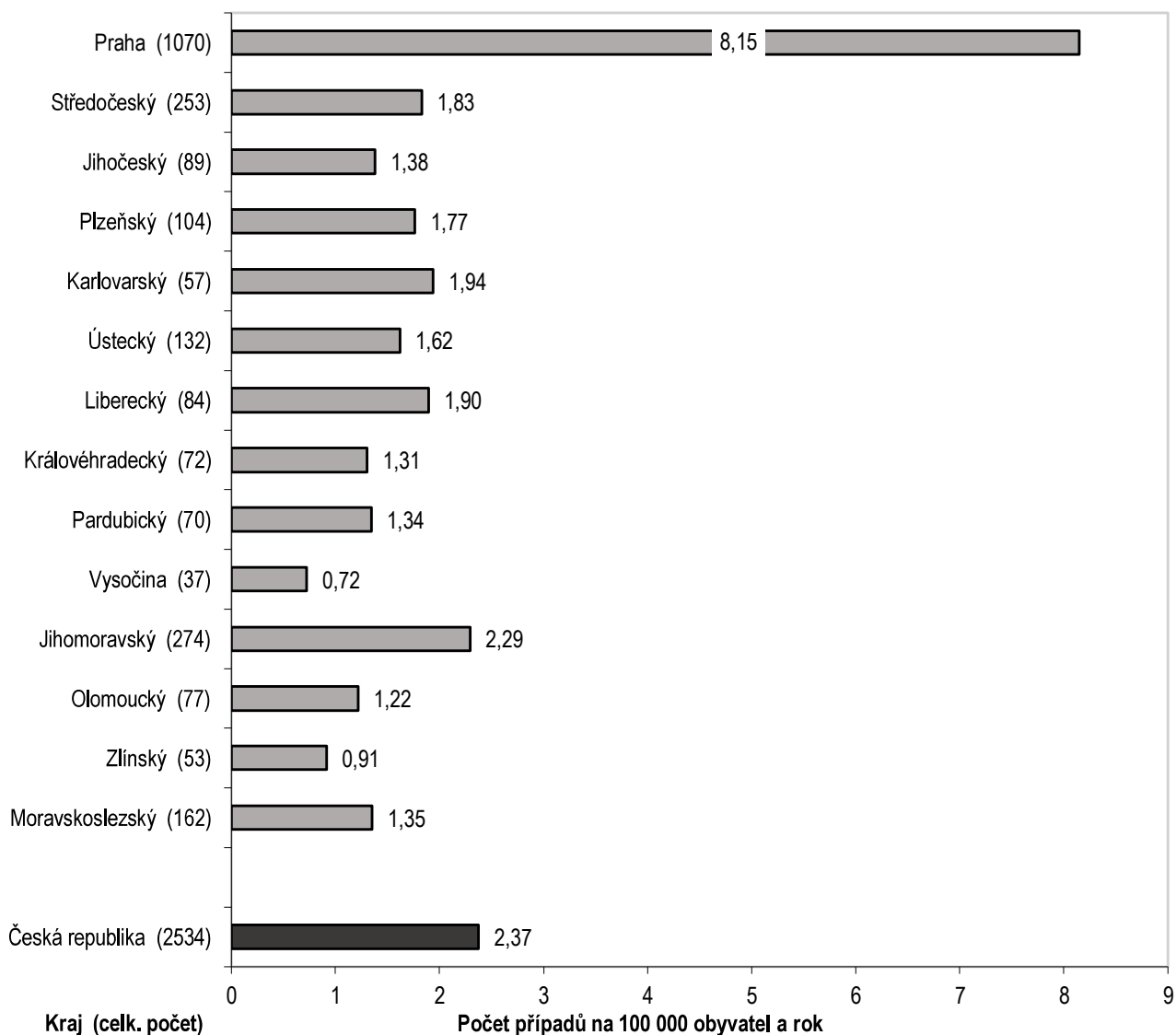

Graf 5: Nové případy HIV v České republice podle země původu (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Relativní zastoupení v období 1. 1. 2000–31. 12. 2024

korespondovat s aktuálním bydlištěm (mnozí využívají trvalé i přechodné bydliště). Nejvíce případů se jednoznačně koncentruje v Praze. Z pohledu relativních údajů je vyšší

výskyt dále patrný v krajích v okolí největších měst, tedy Jihomoravském, Libereckém, Středočeském, Plzeňském a Ústeckém, a dále v Karlovarském kraji jako příhraniční

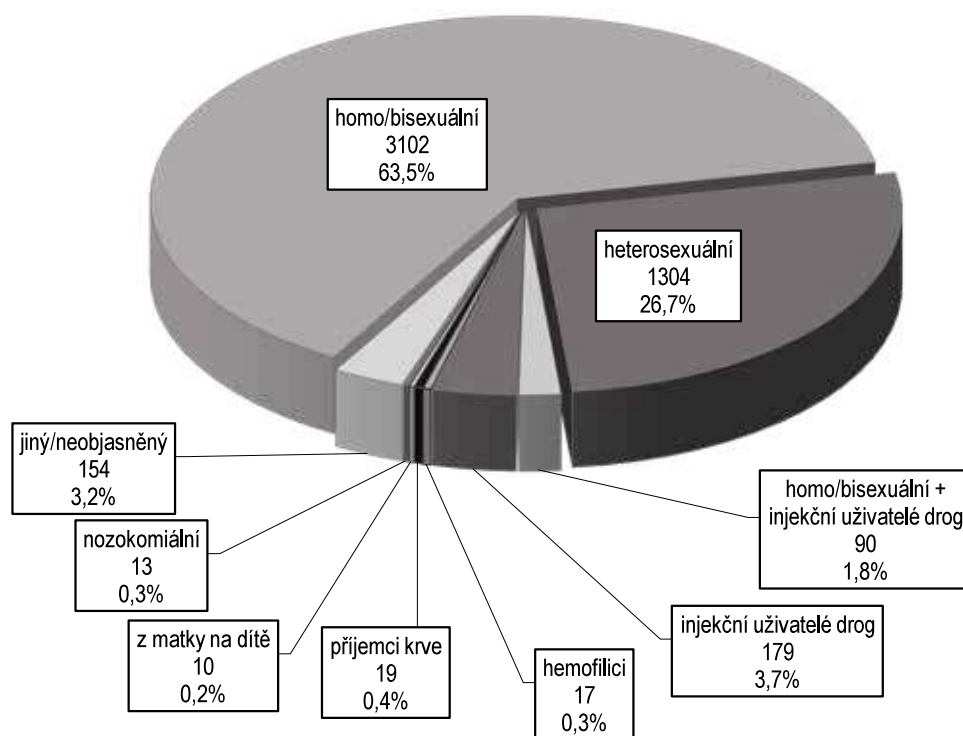
Graf 6: Rozdělení HIV pozitivních případů v ČR podle kraje bydliště v době první diagnózy HIV (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Kumulativní údaje za období 1. 1. 2015–31. 12. 2024

oblasti Německa. Nejméně případů vzhledem k počtu obyvatel vykazují kraje Vysočina a Zlínský.

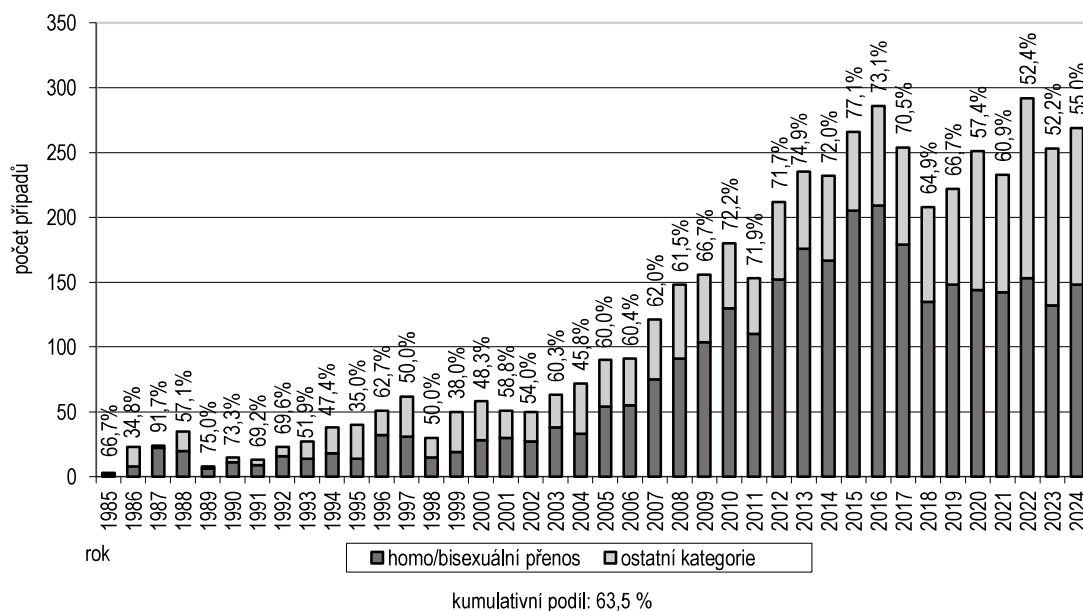
Nejčastějším způsobem přenosu HIV/AIDS je v ČR dlouhodobě sexuální styk (graf 7). Výrazně převažuje homosexuální/bisexuální styk, který byl zaznamenán kumulativně za celou dobu sledování u 63,5 % HIV infekcí zjištěných v ČR a u dalších 1,8 % v kombinaci s injekčním užíváním drog. Přenos heterosexuálním stykem byl zjištěn u 26,7 % případů. Podíl infekcí přenesených stykem mezi muži se od roku 2002 u nově evidovaných případů postupně zvyšoval až na 77,1 % v roce 2015, poté poklesl a v letech 2018–2021 kolísal zhruba kolem úrovně 60 %, v letech 2022–2024 dále poklesl na 52–55 %, jak ukazuje graf 8. V absolutních počtech se u homosexuálního přenosu jedná o pokles z hodnot přesahujících 200 případů ročně na 148 v roce 2024 s určitým propadem v letech 2018 a 2023. Pokles se ale týká pouze občanů české národnosti,

neprojevil se u rezidentů, u nichž se počty nových případů s homosexuálně přenesenou infekcí pohybovaly od roku 2015 zhruba na úrovni 40–50 s výjimkou roku 2022, kdy dosáhly 69. Za posledních 5 let souhrnně tvoří homosexuální přenos 55,4 % případů, respektive 56,9 %, připočteme-li i kombinovanou kategorii mužů majících sex s muži, kteří užívají injekčně drogy. K přenosu injekčním užíváním drog došlo celkově u 3,7 % případů. Počet pacientů s heterosexuálním přenosem infekce od roku 2002 rovněž vzrostl, ale po roce 2008 dlouhodobě stagnoval na úrovni přibližně 45 případů ročně, až v letech 2016–2019 došlo k určitému zvýšení na úroveň kolem 55 případů. V období 2020–2024 došlo k dalšímu výraznému zvýšení, k němuž přispívají zejména rezidenti, s maximem 105 případů v roce 2022. V posledních 5 letech tvoří rezidenti mezi nově zjištěnými případy s heterosexuálním přenosem téměř dvě třetiny. Relativní zastoupení heterosexuálně přenesených infekcí kleslo z hodnot kolem 40 % na přelomu tisíciletí

Graf 7: Rozdělení HIV pozitivních případů v ČR podle způsobu přenosu (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Kumulativní údaje za období 1. 10. 1985–31. 12. 2024

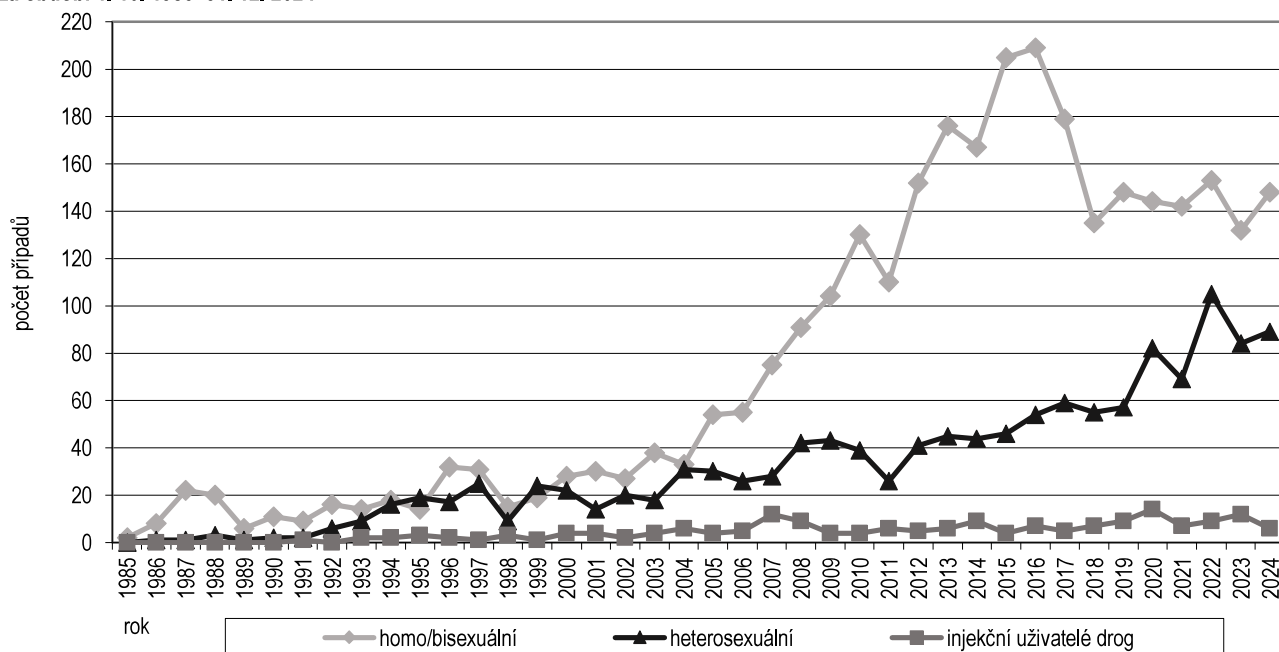
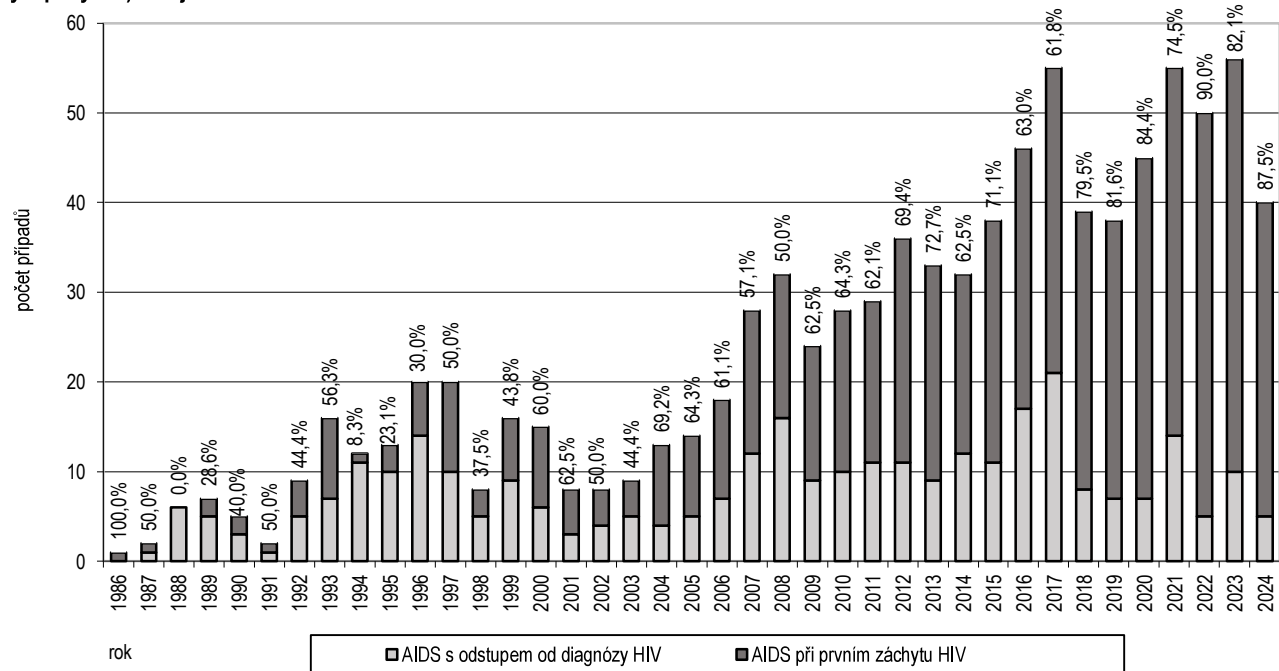

Graf 8: HIV pozitivní podle způsobu přenosu, podíl homo/bisexuálního přenosu v jednotlivých letech (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 10. 1985–31. 12. 2024

na hodnoty pod 20 % v letech 2011–2016, poté se zvýšilo zhruba na 25 % a v posledních letech nad 30 %. Trendy ve vývoji absolutních počtů zachycených případů pro tři hlavní způsoby přenosu zobrazuje **graf 9**, úplné údaje jsou v **tabulce 6**. Způsob přenosu HIV se výrazně liší mezi občany ČR a rezidenty. Mezi občany české národnosti byl v období posledních 5 let 2020–2024 podíl homosexuálního

a heterosexuálního přenosu 68,5 % a 22,2 %, zatímco mezi rezidenty dosáhl 41,2 % a 45,0 %. Skupina rezidentů ale není z pohledu způsobu přenosu homogenní. Mezi rezidenty ze západní a střední Evropy, jižní a jihovýchodní Asie a Jižní Ameriky převažuje přenos homosexuální, zatímco mezi rezidenty z východní Evropy a subsaharské Afriky převažuje přenos heterosexuální.

Graf 9: Vybrané kategorie přenosu HIV v České republice podle roku diagnózy (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 10. 1985–31. 12. 2024**Graf 10: Nové případy AIDS v České republice v jednotlivých letech, podíl pozdě zachycených případů (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 1. 1986–31. 12. 2024**

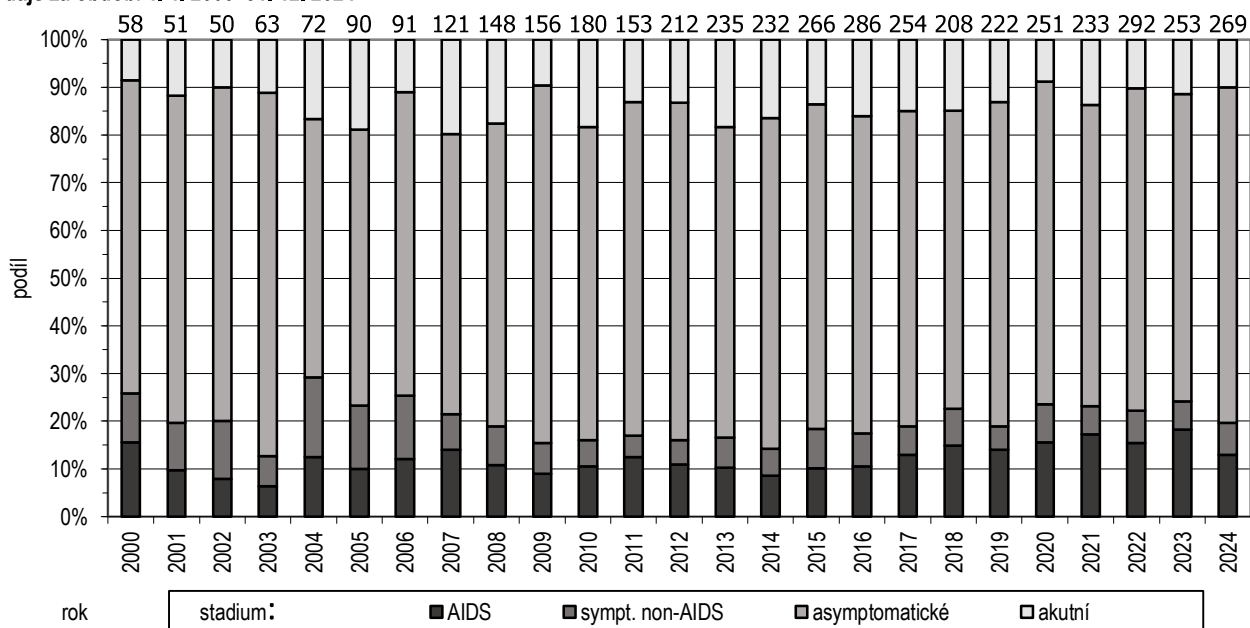
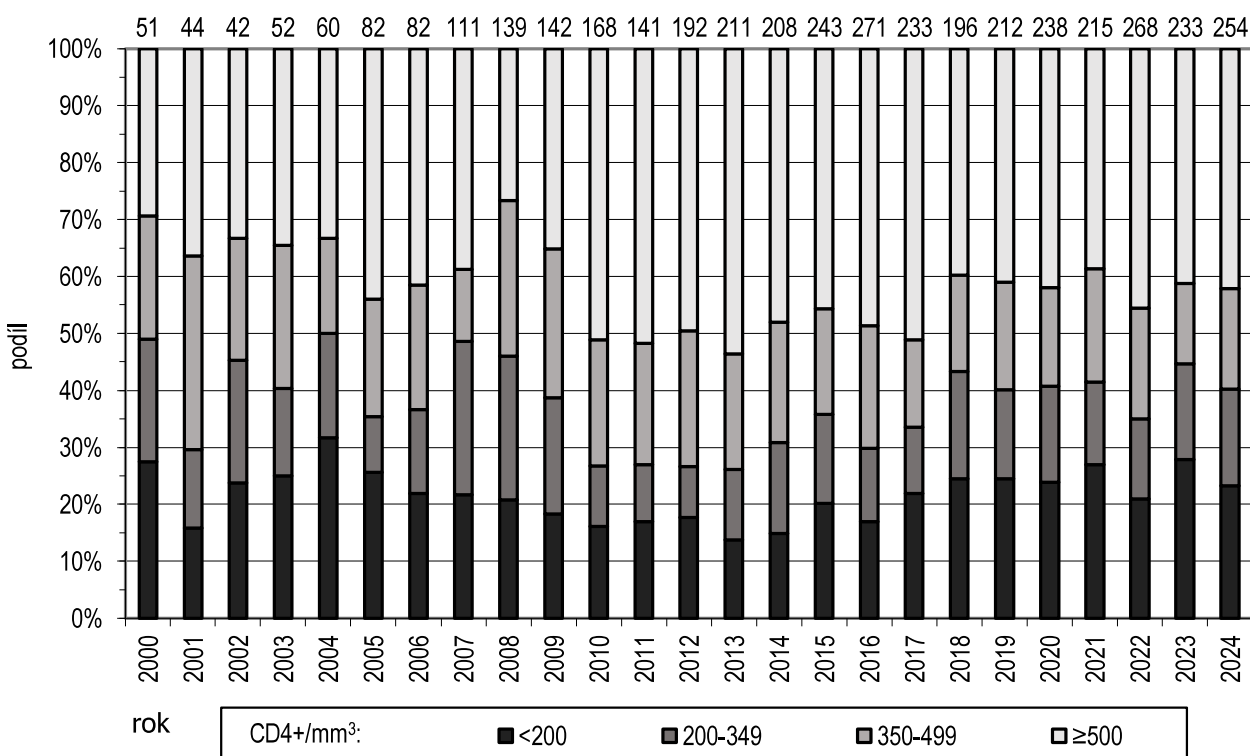
V celém průběhu sledování bylo diagnostikováno onemocnění **AIDS** u 926 (18,9%) osob (758 mužů a 168 žen). Z nich necelou třetinu (32,4%) tvoří rezidenti (300 osob, z toho 221 mužů a 79 žen). Necelá polovina (44,6 %) nemocných s **AIDS** již **zemřela** (414 osob, z toho 337 mužů, 77 žen). Další 240 HIV pozitivních osob (210 mužů a 30 žen) zemřelo z jiné příčiny ve stádiu asymptomatickém či symptomatickém non-**AIDS**.

Věkové rozložení osob s **HIV/AIDS** při diagnóze **AIDS** a při úmrtí uvádí **tabulka 5**. Vývoj v počtech nových případů **AIDS** vykazuje dva vrcholy. První je v letech 1996–1997, tedy v době kolem zavedení kombinované antiretrovirové terapie (cART), která nepochybně přispěla k redukci případů v následujících letech. Druhý vrchol představuje poslední období od roku 2015 do současnosti, v němž se počty nových případů **AIDS** pohybují

Tabulka 6: Roční počty nově zjištěných HIV pozitivních případů v České republice podle způsobu přenosu (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 10. 1985–31. 12. 2024

Rok	způsob přenosu									celkem
	HO	ID	IH	HT	HF	TR	MD	NO	NE	
1985	2	0	0	0	1	0	0	0	0	3
1986	8	0	0	1	13	0	0	0	1	23
1987	22	0	0	1	1	0	0	0	0	24
1988	20	0	0	3	1	11	0	0	0	35
1989	6	0	0	1	0	1	0	0	0	8
1990	11	0	0	2	0	2	0	0	0	15
1991	9	1	0	2	0	0	0	0	1	13
1992	16	0	0	6	0	0	0	0	1	23
1993	14	2	0	9	0	0	0	0	2	27
1994	18	2	0	16	1	0	0	0	1	38
1995	14	3	1	19	0	0	0	0	3	40
1996	32	2	0	17	0	0	0	0	0	51
1997	31	1	2	25	0	0	1	0	2	62
1998	15	3	2	9	0	0	0	1	0	30
1999	19	1	1	24	0	0	1	1	3	50
2000	28	4	0	22	0	0	1	0	3	58
2001	30	4	2	14	0	0	0	0	1	51
2002	27	2	1	20	0	0	0	0	0	50
2003	38	4	1	18	0	0	1	0	1	63
2004	33	6	2	31	0	0	0	0	0	72
2005	54	4	1	30	0	0	0	0	1	90
2006	55	5	2	26	0	0	0	0	3	91
2007	75	12	5	28	0	0	0	0	1	121
2008	91	9	4	42	0	0	0	0	2	148
2009	104	4	3	43	0	0	0	0	2	156
2010	130	4	3	39	0	0	0	0	4	180
2011	110	6	6	26	0	0	0	1	4	153
2012	152	5	5	41	0	0	2	1	6	212
2013	176	6	4	45	0	0	0	0	4	235
2014	167	9	6	44	0	0	1	0	5	232
2015	205	4	7	46	0	0	0	0	4	266
2016	209	7	4	54	0	0	2	1	9	286
2017	179	5	3	59	0	1	0	2	5	254
2018	135	7	4	55	0	0	0	1	6	208
2019	148	9	2	57	0	1	0	1	4	222
2020	144	14	1	82	0	0	0	1	9	251
2021	142	7	3	69	0	1	0	0	11	233
2022	153	9	4	105	0	1	0	1	19	292
2023	132	12	4	84	0	1	0	1	19	253
2024	148	6	7	90	0	0	1	1	16	269
Celkem	3102	179	90	1305	17	19	10	13	153	4888

Způsob přenosu: HO - homosexuální / bisexuální ID - injekční uživatelé drog IH - injekční uživatelé drog + homo/bisex.
 TR - příjemci krve a krevních přípravků HF - hemofilici MD - z matky na dítě
 NO - nozokomiální HT - heterosexuální NE - nezjištěný / jiný

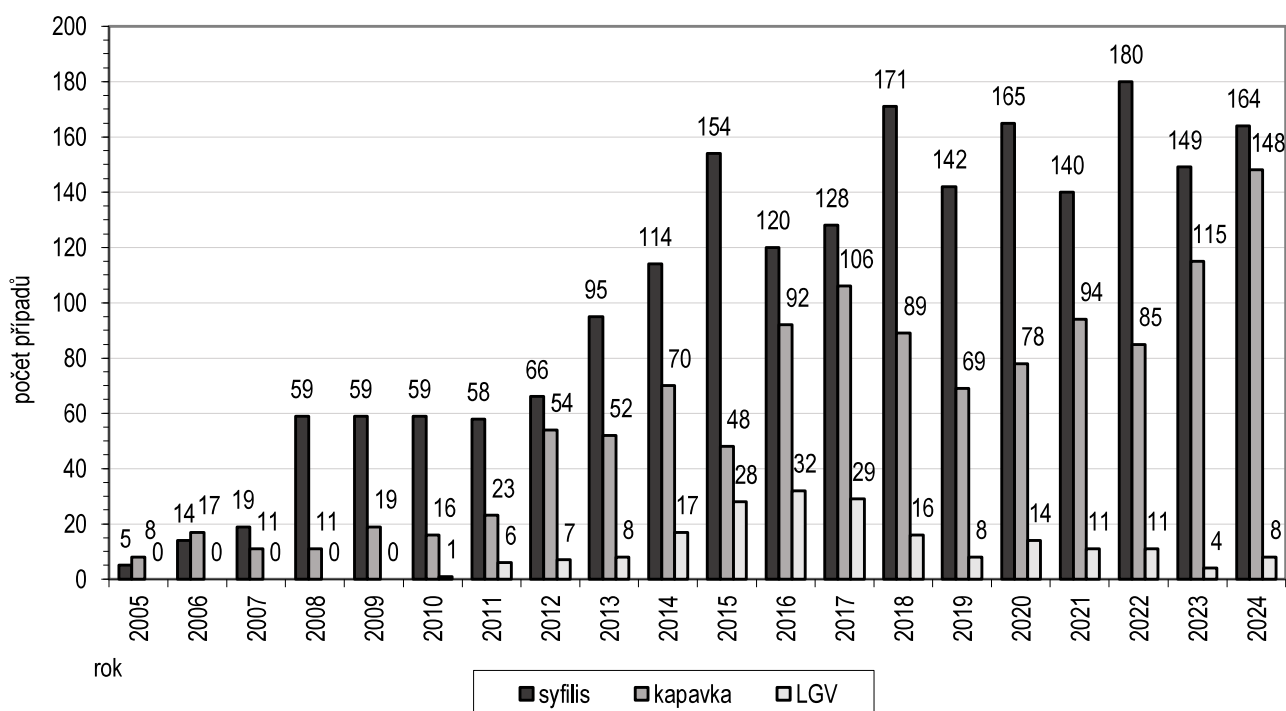
Graf 11: Rozdělení nových případů HIV v České republice podle stadia v době záchytu (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 1. 2000–31. 12. 2024**Graf 12: Rozdělení HIV+ případů podle počtu CD4+ T-lymfocytů v době diagnózy HIV v České republice (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem, u nichž je údaj k dispozici). Údaje za období 1. 1. 2000–31. 12. 2024**

v rozmezí 38 až 56 (tabulka 4). Ženy tvoří v posledních deseti letech mezi případy AIDS méně než pětinu pětinu. Z grafu 10 vyplývá, že v posledních letech pouze menší část nových případů AIDS vzniká u dlouhodobě sledovaných HIV pozitivních. Větší část případů (v posledních 10 letech v průměru téměř tři čtvrtiny) je zjištěna u pacientů, kteří byli ve stadiu AIDS již v okamžiku diagnózy HIV

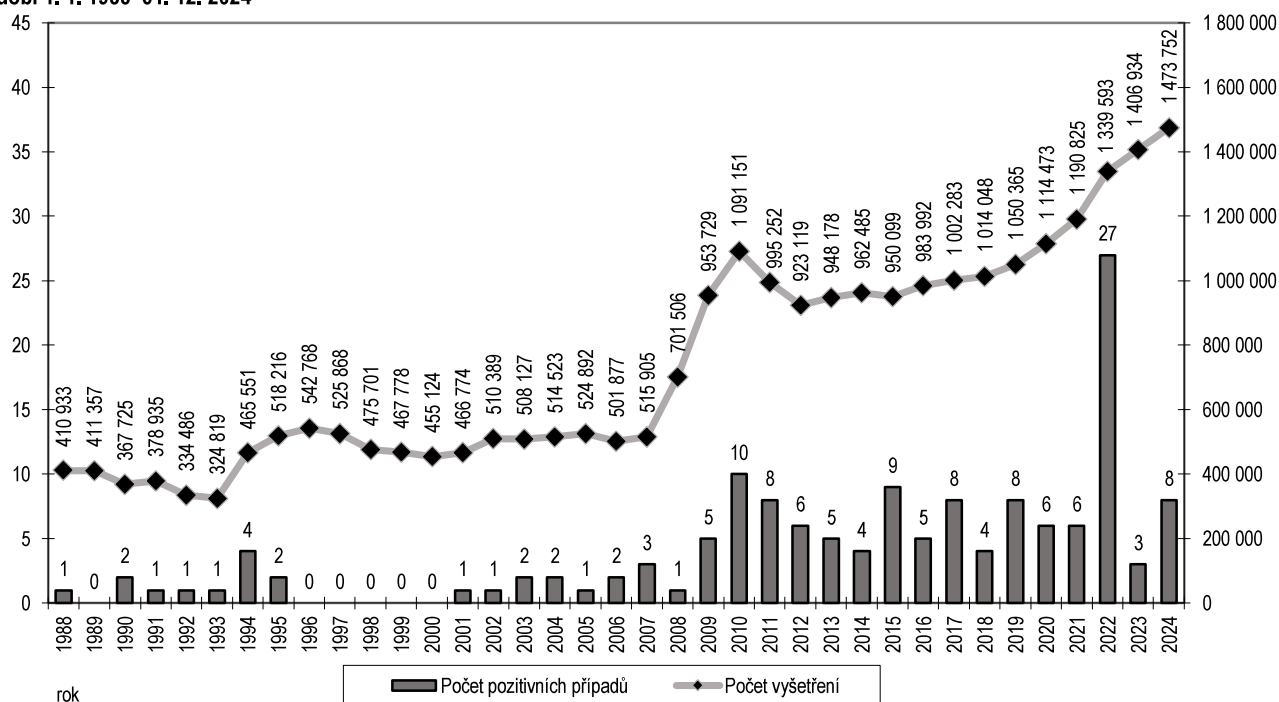
v ČR. Většina z nich byla zachycena pozdě. Jsou mezi nimi i ojedinělé případy osob, u nichž byl dříve diagnostikován AIDS v zahraničí a jejichž klinický stav a některé laboratorní parametry se díky léčbě již výrazně zlepšily. Nicméně diagnóza AIDS je nevratná.

Graf 11 ukazuje, že zastoupení stadií infekce v době první diagnózy HIV je dlouhodobě poměrně

Graf 13: Sledované sexuálně přenosné nemoci u HIV pozitivních pacientů v České republice. Absolutní počty za období 1. 1. 2005–31. 12. 2024

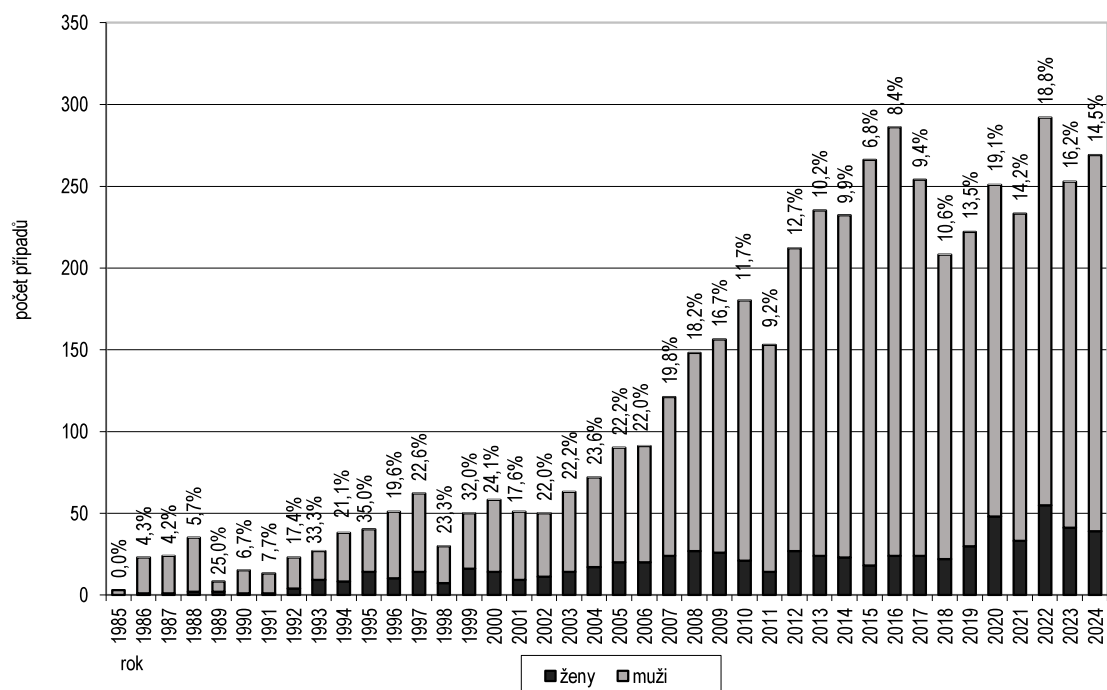
Graf 14: Testování krevních vzorků v transfuzní službě v jednotlivých letech (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 1. 1988–31. 12. 2024

stabilní, nicméně podíl stadia AIDS je od roku 2017 spíše vyšší než dříve. To zřejmě souvisí s nárůstem zastoupení rezidentů, kteří jsou častěji zachycováni až v pokročilejších stadiích infekce. V roce 2024 bylo zachyceno ve stadiu AIDS 35 případů (13,0 %) a ve stadiu symptomatickém non-AIDS 18 (6,7 %).

Tyto dvě závažné skupiny (stadia B a C podle klasifikace CDC) tvoří asi pětinu všech případů. Většina nových případů infekce HIV byla diagnostikována v asymptomatickém stadiu (189 osob; tj. 70,3 %) a 27 osob (10,0 %) zachytily testy krátce po naze ve stadiu akutní infekce.

Graf 15: HIV+ podle pohlaví v České republice, podíl HIV+ žen v jednotlivých letech (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 10. 1985–31. 12. 2024

Graf 12 klasifikuje pacienty do kategorií podle počtu **CD4+ T-lymfocytů** v mm³ krve v době zjištění HIV pozitivita a je určitým doplňkem k předchozímu grafu. Podle metodiky Evropského centra pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) jsou pacienti s počty CD4 buněk pod 350, kteří nejsou zachyceni ve stadiu akutní infekce, považováni za pozdě diagnostikované. V posledních letech je mezi novými případy, u nichž je údaj k dispozici, zhruba 40 % osob s počty CD4 buněk pod 350. U prvozáchytů HIV je tento podíl vyšší, v posledních pěti letech se pohyboval v rozmezí 43–49 %, v roce 2024 dosáhl 46,5 %.

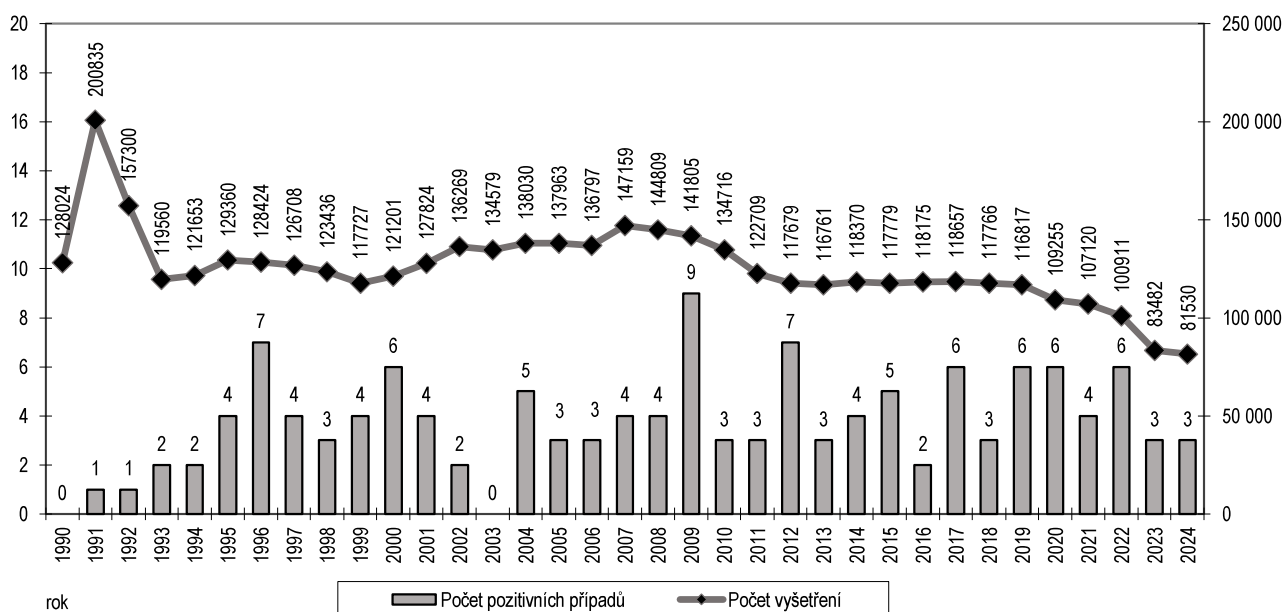
Naprostá většina pacientů, kteří v roce 2024 byli v péči HIV center, byla léčena antiretrovirovými léky (97,5 %). U 97,5 % léčených bylo dosaženo virové suprese či nízké virémie vyjádřené počtem kopií HIV-1 RNA <200 kopií/ml plazmy při posledním odběru. Určitá část žijících pacientů však pobývá v cizině a není v ČR sledována stejně jako pacienti, kteří žijí v ČR, ale do HIV center nedocházejí. O stavu těchto pacientů nejsou k dispozici aktuální informace.

U HIV pozitivních osob v České republice jsou v posledních letech časté **koinfekce s dalšími sexuálně přenosnými nemocemi**. Jejich výskyt v posledních dvaceti letech výrazně vzrostl (**graf 13**). V roce 2024 bylo u HIV pozitivních (jak s nově, tak s dříve zjištěnou HIV pozitivitou) diagnostikováno 164 nových případů syfilis, z toho 155 (94,5 %) u mužů; 125 z nich představuje časnou syfilis, 12 pozdní syfilis a 27 syfilis blíže nespecifikovanou. Převažuje tedy časná infekce, která je z hlediska rizika přenosu na další sexuální partnery nejnebezpečnější. K přenosu syfilis došlo homosexuálním/bisexuálním stykem ve 125

případech (80,5 %) a heterosexuálním stykem ve 21 případech (15,4 %), u 18 osob zůstal způsob přenosu nezjištěný. Z hlediska věkového rozložení bylo 25 (15,2 %) případů ve věku 20–29 let, 67 (40,9 %) případů v kategorii 30–39 let, 53 (32,3 %) případů v kategorii 40–49 let a 19 (11,6 %) případů ve věku 50 let a více. V 75 případech (45,7 %) se jedná o reinfekci. Kapavka byla zaznamenána u 148 HIV pozitivních, z toho 147 mužů, přičemž ve 109 případech (93,9 %) se jednalo o přenos homosexuálním/bisexuálním stykem. Kapavku měla 1 osoba ve věku do 19 let, 31 osob (20,9 %) ve věku 20–29 let, 69 osob (46,6 %) ve věku 30–39 let, 43 osob (29,1 %) ve věku 40–49 let a 4 (2,7 %) ve věku 50–59 let. V 93 případech (62,8 %) se jednalo o reinfekci. Dále bylo zjištěno 8 případů venerického lymfogranulomu (LGV), všechny u mužů majících sex s muži, a to poprvé v životě. Ve věku 20–29 let byl 1 muž, ve věku 30–39 let 3 muži a ve věku 40–49 let byli 4 muži.

Z pohledu **důvodu provedeního vyšetření** HIV protilátek tvoří dlouhodobě velkou část provedených testů povinné testování krevních vzorků dárců krve a plasmy. V roce 2024 bylo celkem provedeno přes 1,4 miliónu testů u dárců krve a plasmy (**tabulka 1**), z toho asi 1 milion plasmaterézou. Celkově představují odběry na odděleních transfuzní služby a v plasmateretických centrech 81,4 % všech provedených testů na přítomnost HIV protilátek. Bylo při nich zjištěno 8 HIV pozitivních dárců, z toho 7 při odběru plasmaterézou. Dárci byli ve věku 18–44 let, u 2 došlo k přenosu infekce HIV při styku mezi muži, u 4 při heterosexuálním styku a u 2 zůstal způsob přenosu neznámý. Dárci pocházeli převážně z České republiky, dále

Graf 16: Rutinní testování HIV u gravidních žen v jednotlivých letech (občanky ČR a cizinky s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 1. 1990–31. 12. 2024

z Bulharska a Ukrajiny. Kumulativně bylo při darování krve nebo plasmy odhaleno 147 HIV pozitivních osob (**graf 14**). Další 0,6 % vyšetření bylo provedeno u dárců buněk, tkání a orgánů a nebyl při nich zachycen žádný pozitivní případ.

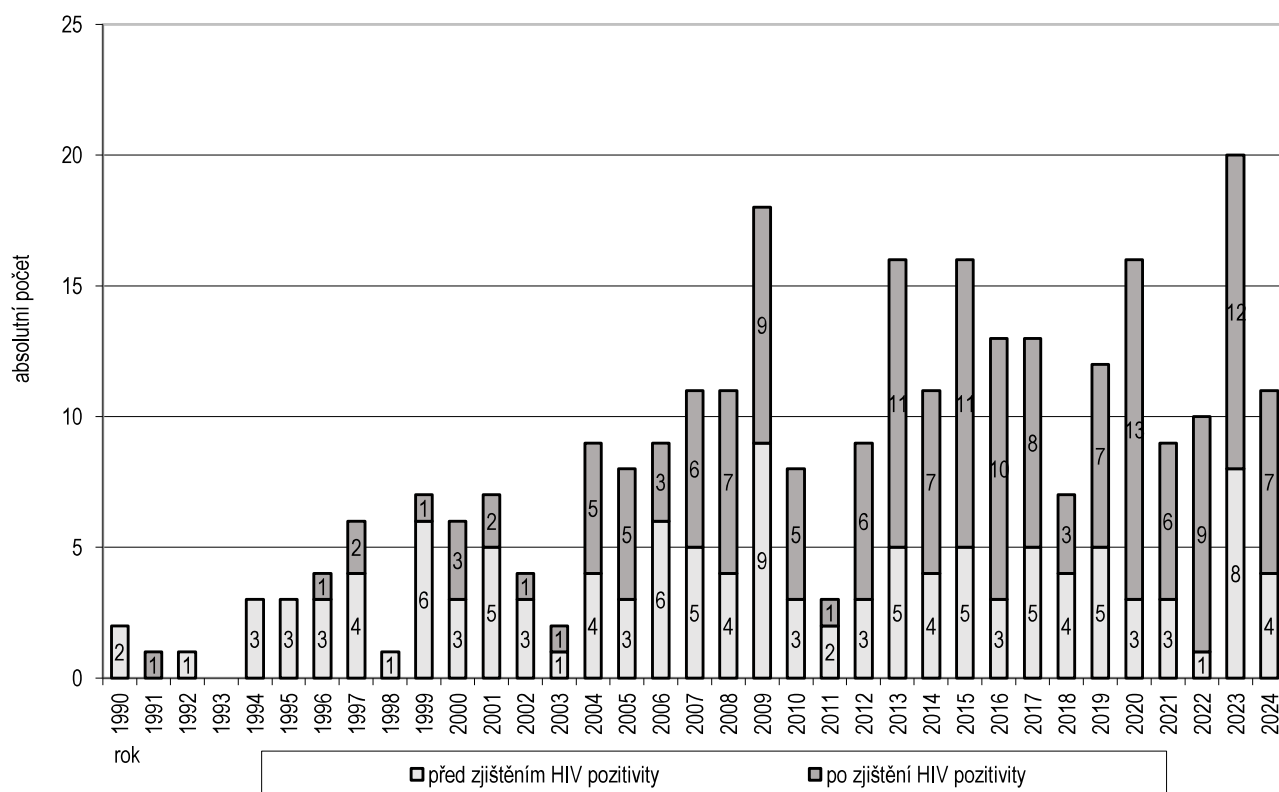
Z celkového kumulativního počtu 4888 HIV pozitivních bylo 715 žen (14,6 %). V letech 2005–2018 se roční počty nově diagnostikovaných žen pohybovaly zhruba na úrovni 20–25 případů a přes poměrně velké meziroční výkyvy nevykazovaly žádný dlouhodobější trend. Relativní zastoupení žen mezi novými případy HIV v tomto období v důsledku nárůstu počtu případů u mužů výrazně kleslo. Od roku 2019 jsou počty žen vyšší, v rozmezí 30–55. Jak dokumentuje **graf 15**, vzrostlo i procentuální zastoupení žen. Vyšší bylo zejména v letech 2020, 2022 a 2023, což souvisí s vlivy epidemie covid-19 a válečného konfliktu na Ukrajině a přechodem rezidentů do péče v České republice. Již od roku 2015 je mezi ženami převaha rezidentek, v období let 2021–2024 tvoří rezidentky téměř tři čtvrtiny (73,8 % ze 168).

Skrínink **gravidních žen** (**graf 16**) v roce 2024 nově zachytil 3 pozitivní ženy na základě zhruba 81,5 tisíce provedených testů (4,5 % všech provedených testů). V roce 2024 se 10 HIV pozitivním ženám narodilo 11 dětí. Čtyři matky jsou české národnosti, pět pochází z Ukrajiny, jedna z Moldavska. Šest žen v době otěhotnění vědělo o své HIV pozitivitě, u čtyř byla HIV pozitivita zjištěna až při skríninku v průběhu těhotenství. Žádné z nově narozených dětí nevykazuje známky infekce HIV, avšak konečné rozhodnutí o HIV negativitě bude možno učinit, až se děti dostaví na kontrolu ve věku 18 měsíců nebo na podkladě dvou negativních výsledků HIV RNA ve věku 1 a 3 měsíců.

Celkově byly ke konci roku 2024 známy údaje o 342 **těhotenstvích** 252 HIV pozitivních žen, z nichž 281 skončilo porodem, 60 umělým či spontánním potratem a 1 právě probíhalo. Přitom 68 žen bylo těhotných dvakrát či vícekrát. Z **grafu 16** je patrné, že prostřednictvím rutinního testování gravidních žen byla za celou dobu sledování zjištěna HIV pozitivita 132 žen. Další 17 žen bylo poprvé diagnostikováno rovněž v době těhotenství, ale při testu indikovaném z jiného důvodu než gravidita. Zbývajících 193 těhotenství bylo zaznamenáno u žen, které již v době otěhotnění věděly o své HIV pozitivitě. Z uvedených těhotenství se narodilo 287 dětí (6x dvojčata), z nich 163 ženám, jež o své HIV pozitivitě dlouhodobě věděly (**graf 17**). Celkově je evidováno 225 HIV pozitivních žen, jež porodily alespoň jedno dítě. Mezi narozenými dětmi je 6 pozitivních, 223 negativních, u 25 nebyl HIV status dosud uzavřen a u 33 není známý, protože děti přestaly docházet na kontroly. U 6 pozitivních dětí narozených v ČR šlo vždy o nesledovanou graviditu bez řádné zajišťovací léčby matky a ostatních preventivních opatření. Další 5 evidovaných HIV pozitivních dětí se narodilo dlouho před zjištěním HIV positivity matky z těhotenství, která proběhla mimo ČR, a byly v ČR diagnostikovány ve věku 2,5–10 let.

Tabulka 1 dokládá, že z důvodu klinických příznaků bylo indikováno zhruba 137 tisíc vyšetření (7,6 % všech vyšetření), při nichž bylo zjištěno 97 nových případů HIV infekce (36,1 % všech nových případů). Přitom 23 z těchto případů bylo vyšetřeno v souvislosti s diagnózou pohlavně přenosné nemoci (hlavně syfilis). Další důležité okruhy vyšetření představují kontakty pozitivních případů (16 pozitivních z 211 cílených vyšetření),

Graf 17: Počty dětí narozených HIV pozitivním ženám v ČR podle doby těhotenství (občanky ČR a cizinky s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 1. 1990–31. 12. 2024

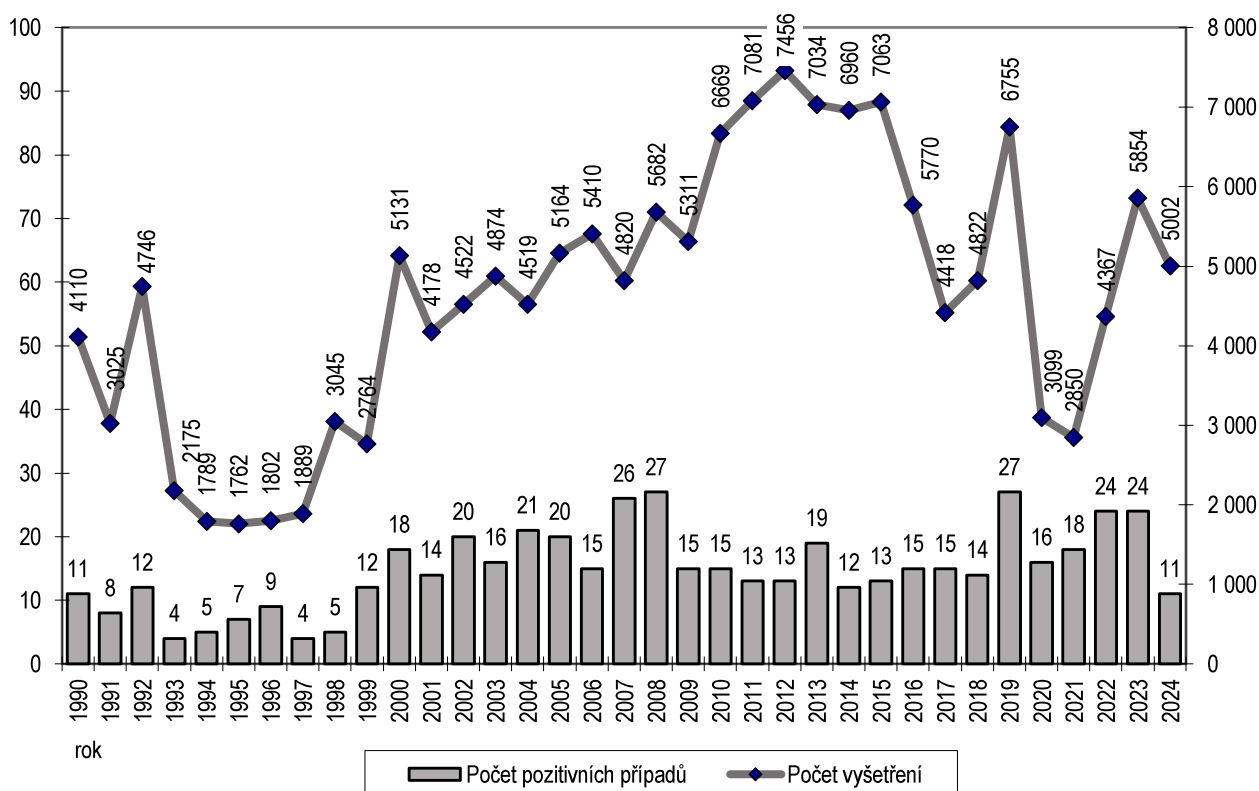
preventivní vyšetření včetně předoperačních vyšetření (17 pozitivních ze 76 tisíc vyšetření), osoby ve zvýšeném riziku HIV (8 pozitivních z 8,5 tisíce vyšetření).

Kromě klinických příčin je HIV pozitivita často zjištěna na základě vyšetření HIV provedených na vlastní žádost klienta, anonymně či neanonymně. V roce 2024 bylo celkově na základě necelých 20 tisíc vyšetření na vlastní žádost (1,1 % všech vyšetření) zjištěno 120 HIV pozitivních osob (44,6 % všech nově evidovaných případů v tomto roce). Z 8,5 tisíce neanonymních vyšetření bylo evidováno 86 HIV pozitivních osob, z nichž ale 47 již o své HIV pozitivitě vědělo. Mezi nimi bylo 53 mužů majících sex s muži, 17 mužů a 9 žen s heterosexuálním přenosem infekce a 1 injekční uživatel drog; v 6 případech nebyl způsob přenosu objasněn. Z 11 tisíc anonymně provedených vyšetření bylo nově diagnostikováno 34 HIV pozitivních případů, mezi nimi je 28 mužů majících sex s muži a 4 muži a 1 žena s heterosexuálním přenosem infekce; jedenkrát nebyl způsob přenosu zjištěn. U šesti pacientů proběhlo vyšetření na vlastní žádost na základě reaktivního výsledku předchozího samovyšetření domácím testem či vyšetření rychlotestem. K vyšetřením na vlastní žádost lze přiřadit i vyšetření pro mezinárodní certifikát, při nichž nebyl zjištěn žádný případ HIV positivity (**Tabulka 1**). Vyšetření pro klinickou diagnózu, na vlastní žádost a z preventivních důvodů tvoří dohromady zhruba 12,9 % všech provedených vyšetření.

Všechny dosud uvedené údaje se týkají občanů ČR a rezidentů. Kromě nich jsou v ČR každoročně zachyceni i HIV pozitivní **cizinci s krátkodobým pobytem**. Od roku 2009 jich bylo zpravidla kolem 15 ročně s výjimkou roku let 2019, 2022 a 2023, kdy byly počty poněkud vyšší. V roce 2024 bylo na základě necelých 5 tisíc vyšetření identifikováno 11 HIV pozitivních cizinců (**graf 18**). Cizinci pocházeli po dvou z Francie, Nigérie a Ukrajiny a jednotlivě z dalších 5 zemí. Za celé období sledování bylo v ČR diagnostikováno 566 pozitivních cizinců s krátkodobým pobytem, mezi nimiž převažují občané východní Evropy (185), střední a západní Evropy (177) a subsaharské Afriky (123). V posledním desetiletí 2015–2024 dominují mezi diagnostikovanými cizinci Ukrajinci (39), s odstupem následují občané Slovenska (16), Německa (10), Kuby (8), Moldavska (8) a Rumunska (8).

Další skupinou vedenou v systému surveillance HIV/AIDS odděleně od skupin běžně sledovaných, tj. občanů ČR a rezidentů, jsou HIV pozitivní **uprchlíci** přicházející do ČR v důsledku válečného konfliktu na Ukrajině. V roce 2024 bylo nově zaznamenáno 129 HIV pozitivních uprchlíků z Ukrajiny (62 mužů, 67 žen) v průměrném věku 41,5 roku (rozpětí 9–63 let), z nichž 71,3 % uvádí přenos infekce při heterosexuálním styku. Celkově od počátku konfliktu na Ukrajině do konce roku 2024 bylo evidováno 856 HIV pozitivních uprchlíků (317 mužů, 539 žen). Zatímco naprostá většina z uprchlíků evidovaných v roce 2022 (89,5 %) věděla o své HIV pozitivitě, léčila se dosud

Graf 18: Počet vyšetření a počet HIV+ cizinců s krátkodobým pobytem v České republice v jednotlivých letech. Údaje za období 1. 1. 1990–31. 12. 2024

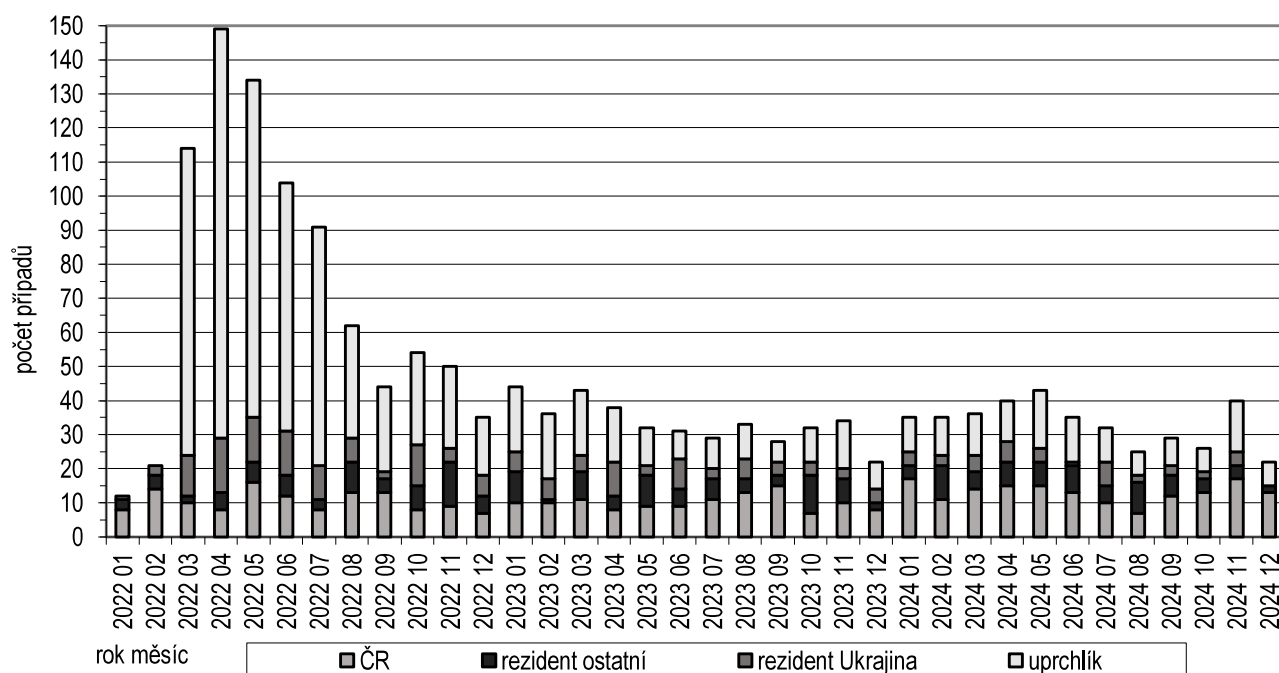
na Ukrajině a chtěla zajistit kontinuitu léčby HIV infekce, v roce 2023 podíl dříve léčených klesl na 65,1 % a v roce 2024 na 58,9 %. Zároveň vzrostl podíl uprchlíků nově zachycených z klinických příčin. Z uvedených 856 uprchlíků 16 (1,9 %) v ČR zemřelo a zhruba třetina již není v kontaktu s HIV centry, mnozí nejspíše opustili ČR. Ukrajinským ženám se statutem uprchlíka se v ČR narodilo 9 dětí v roce 2022, 11 v roce 2023 a 6 v roce 2024.

Dynamika počtu zachycených HIV pozitivních uprchlíků a ukrajinských rezidentů i ostatních rezidentů a občanů ČR v letech 2022–2024 je zobrazena v **grafu 19**. Nejvíce uprchlíků bylo zachyceno bezprostředně po zahájení konfliktu, v dalších měsících jejich počty klesaly. Od druhého čtvrtletí roku 2023 se počty nově zaznamenaných uprchlíků ustálily v průměru zhruba na 10 případech měsíčně. V druhém pololetí roku 2024 počty dále mírně klesly. Graf dále dokládá nárůst počtu nových případů u ukrajinských rezidentů po začátku konfliktu, v roce 2023 jejich počty klesly, nicméně stále jsou na průměrné měsíční úrovni čtyř nových HIV pozitivních rezidentů z Ukrajiny. Souhrnné počty nově evidovaných případů u občanů ČR, rezidentů a uprchlíků byly 870 v roce 2022, 402 v roce 2023 a 398 v roce 2024, což dokládá zásadní nárůst počtů pacientů léčených v HIV centrech. Hodnota za rok 2024 v relativním vyjádření představuje 3,66 případu na 100 000 obyvatel.

Na základě údajů ze surveillance ke konci roku 2024 byl upraveným postupem podle matematického modelu v softwaru ECDC HIV Modelling Tool **odhadnut** celkový **počet všech osob s HIV/AIDS** žijících na území státu (tj. občanů české národnosti, rezidentů i uprchlíků) na zhruba 4800. Toto číslo vychází z počtu diagnostikovaných osob (bez těch, které se odstěhovaly nebo zemřely) a z odhadu počtu osob, u nichž nebyla infekce dosud diagnostikována, který činí 618, tj. 12,9 % z celkového počtu. Odhad počtu nediodagnostikovaných je ovšem ve statistickém modelu stanoven s určitou nejistotou, která je vyjádřena poměrně širokým 95% intervalem spolehlivosti (525; 716), tato nejistota se pak promítá i do odhadu celkového počtu. Mezi nediodagnostikovanými je podle odhadu asi 37 % občanů české národnosti a 63 % rezidentů a uprchlíků; převažuje přenos infekce heterosexuálním kontaktem (asi 69 %).

Údaje o výskytu a šíření HIV/AIDS v České republice jsou měsíčně aktualizovány a průběžně doplňovány v souvislosti s dohledáváním chybějících informací. Jsou zveřejňovány na **webových stránkách** Státního zdravotního ústavu v Praze (<https://szu.gov.cz/publikace/data/vyskyt-a-sireni-hiv-aids/>). Zprávy o surveillance HIV/AIDS v Evropě lze nalézt na stránkách ECDC (<https://www.ecdc.europa.eu/en/infectious-disease-topics/hiv-infection-and-aids/surveillance-and-updates-hiv-and-aids>).

Graf 19: Nové případy HIV v ČR v jednotlivých měsících. Údaje za období 1. 1. 2022–31. 12. 2024

Závěr

Česká republika v posledních letech dlouhodobě vykazovala mírně nad 2 nové případy HIV na 100 000 obyvatel ročně. V roce 2024 hodnota dosáhla 2,47 případu na 100 000 obyvatel pro občany ČR a rezidenty. Po připočtení uprchlíků hodnota stoupne na 3,66. Situace byla i nadále podobně jako v předchozích dvou letech ovlivněna válečným konfliktem na Ukrajině. Počty nových případů v posledních letech vykazují mírný nárůst, a to jak v případě všech evidovaných případů, tak u prvozáchytů. Podobně jako v několika předchozích letech je patrné vysoké zastoupení rezidentů a osob s heterosexuálně přenesenou infekcí, což jsou vedle mužů majících sex s muži další skupiny, na které je potřeba zaměřit pozornost. Česká republika však i nadále zůstává zemí s nízkou úrovní infekce HIV/AIDS v rámci světa i Evropy.

Poděkování

Autoři děkují pracovníkům všech HIV center a spolupracujících nevládních organizací a spolupracovníkům z NRL pro HIV/AIDS, bez jejichž přispění a podkladů by tato zpráva nemohla vzniknout.

*RNDr. Marek Malý, CSc.
Oddělení biostatistiky
SZÚ*

*RNDr. Vratislav Němeček, CSc., MUDr. Hana Zákoucká
Oddělení sexuálně přenosných infekcí,
NRL pro HIV/AIDS
SZÚ - CEM*